

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Tautos istorija - medžio drožiniuose

Unikalius medžio drožybos darbus kuriantis ir tautinį sąmoningumą savo kūriniais ugdantis radviliškietis tautodailininkas Edmundas Gaubas Lietuvos Nepriklausomybės Kovų atminimo metais paskelbtus 2019-uosius įamžino dar vienu istoriniu kūriniu.

Laima AGANAUSKIENĖ

Škart jo sukurtas įspūdingo dydžio horeljefas yra skirtas mūšiu prie Radviliškio, kuriame prieš 100 metų buvo sutriuškinta bermontininkų armija.

Horeljefe - kovos prieš bermontininkus

Tautodailininko E.Gaubo dvejus metus kurtas horeljefas kol kas „tebesiils“ dirbtuvėse - visuomenė jo dar nematė. Tačiau netrukus jis reprezentuos Radviliškio rajoną sausio pabaigoje „Litexpo“ parodų rūmuose vykiančioje tarptautinėje turizmo ir aktyvaus laisvalaikio parodoje „Adventur“.

1,5 metro aukščio ir 3 metrų ilgio darbas užima bemaž visą dirbtuvių sieną. Jame - 1919 metų rudenį prie Radviliškio vykusio mūšio prieš bermontininkus scenos.

Edmundo rankomis nugludintos, akimis nuglostytos medinės karių figūrėlės, jų ginklai, fone matomi miesto pastatai - tokie tikroviški, kad, regis, tai - tiesiog sustabdyta lietuviams lemtingo mūšio akimirka.

„Perverčiau nemažai literatūros, senų nuotraukų, kol susidariau vaizdą, koks tais metais buvo Radviliškis, kokie stovėjo namai, kokia buvo lietuvių ir bermontininkų karių apranga, apavas, ginklai.“

Nesakau, kad viskas atkurta 100 procentų tiksliai - tai padaryti būtų neįmanoma, todėl nori nenori teko pasitelkti ir savo fantaziją, įsivaizdavimą“, - sako kurti istorinė tematika mėgstantis autorius.

Pasak E.Gaubo, kuriant horeljefą, bene sunkiausia būna sukurti vientisą kompoziciją - numatyti, kas kur stovės, kuris karys bėgs, o kuris gulės pašautas, kokiu kampu bus pasisukusi viena figūra, o kaip palinkusi kita, kur bus nukreiptas ginklas, kaip kris drabužio klostė ir panašiai.

„Prisipieši tų eskizų, bet kai imi drožti ir išdrožtas figūras dėlioti į vietas, regis, viskas pasikeičia ir tenka jas ne tik perdėlioti, bet ir ne kartą koreguoti, perdrožti iš naujo“, - horeljefo kūrimo subtilybes aiškina tautodailininkas.

Pasak jo, koreguoti kompozicines detales galima tol, kol jos dar nebūna pritvirtintos. Tiesa, yra ir tokių figūrų, kurios užsimauna ant kaiščio, tad šioms nėra baisu, jeigu ir nulūžtų kokia šautuvo buožė - tuomet autoriui tektų perdrožti ją iš naujo.

Pasiekė Lietuvos rekordą

Mūšio prieš bermontininkus atvaizdavimas horeljefe - ne pirmas tokio masto E.Gaubo sukurtas istorinis kūrinys.

► Pirmąjį savo horeljefą, skirtą Žalgirio mūšio 600-osioms metinėms, Edmundas Gaubas kūrė penkerius metus

► Naujausias radviliškietiško darbas - lietuvių pergalei prieš bermontininkus skirtas horeljefas

Prieš devynerius metus, Lietuvos tūkstantmečiui ir Žalgirio mūšio 600-osioms metinėms, E.Gaubas sukūrė kitą įspūdingą medžio horeljefą „Žalgiris. Lietuviai sugrįžo“.

E.Gaubo sukurtame panoraminame bataliniame horeljefe pavaizduotas Vytauto Didžiojo vadovaujamos kariuomenės puolimas po gerai apgalvoto ir suplanuoto atsitraukimo manevro.

Šį dviejų dalių 3,4 metro ilgio ir 1 metro aukščio kūrinių autorius „lipdė“ penkerius metus. E.Gaubas suskaičiavo: horeljefe išskaptuotos 63 raitelių ir 82 pėstininkų figūros.

► E.Gaubo kūrinių Lietuvos rekordus fiksuojanti agentūra „Factum“ užregistravo kaip didžiausią šalyje drožinių-paveikslą

E.Gaubo kūrinių Lietuvos rekordus fiksuojanti agentūra „Factum“ užregistravo kaip didžiausią šalyje drožinių-paveikslą. Horeljefas buvo eksponuojamas Trakų istorijos muziejuje, Valdovų rūmuose, Gniezne (Lenkija), įvairiose parodose.

„Kurdamas šį horeljefą, dar ilgiau sėdėjau bibliotekoje, perverčiau kalnus istorinės literatūros, kad galėčiau ne tik geriau įsigilinti

į tuomečius įvykius, bet ir į tuometę mūšio dalyvių ginkluotę, aprangą, vietovę. Sunkiau buvo gal ir dėl to, kad toks darbas man buvo pirmas“, - sakė autorius.

Kūrybos įvertinimas

Lietuvos istoriją formavusių asmenybių bei įvykių gausu ir kituose Edmundo kūrybiniuose etapuose.

Vieni pirmųjų jo darbų, sukurti ir eksponuoti dar sovietmečiu - karaliaus Mindaugo, didžiųjų kunigaikščių Algirdo, Gedimino, Kęstučio, Vytenio, Vytauto bareljefai.

buvo įteikta padėka už puikius darbus. E.Gaubas garsiai svarsto: gal tam turėjo įtakos tai, kad tuo metu, 1987-aisiais, į šalį jau nenumaldomai beldėsi Atgimimo laikotarpis?

Apdovanojimą „Už meistrišką reljefo kūrimą“ pelnė ir 1999 metais bermontininkų tema sukurtas jo darbas - ažuolinis bareljefas „Lietuvos kariuomenė puola bermontininkus“.

2009 metais Šiaulių krašto tautodailės šventėje autorius pripažintas geriausiu Šiaulių apskrities meistras, „Aukso vainiko“ regioniniame ture pelnė I vietą.

Būta ir kitokių pagarbos autoriui išraiškos formų: E.Gaubas ir jo horeljefas Žalgirio mūšiu atminti pateko į Rimanto Dichavičiaus albumą „Laisvės paženklinči“ šalia kitų garsių šalies menininkų kūrinių.

„Pasijutau lyg ant sparnų - kur jau čia: savamokslį drožėją kartu su žymiausiais menininkais sugretino“, - kuklinosi Edmundas.

Du menininkai

„Mano pati didžiausia mokykla buvo žiūrėti, kaip tėvas meistruoja stalus, kėdes, spinteles. Bet drožyba jis nesidomėjo, o aš pabandžiau armijoje ir man tai „prilipo“, - pasakoja meistras.

Keliolika metų bendrabutyje su šeima gyvenęs E.Gaubas savo namus buvo pavertęs dirbtuvėmis. Kaip pats sako - šiukšlindavo tie-

siog kambariye: drožinėdavo, dailindavo, tačiau visuomet savo darbo vietą susitvarkydavo. Gal todėl žmona dėl to vėjų nekeldavo.

O štai sūnų Martyną tėvo „šiukšlinimai“, pasirodo, įkvėpė - šiandien menininkas Martynas Gaubas yra puikiai žinomas menininkas ne tik Lietuvoje, bet ir svečiose šalyse.

Nenusakomo grožio smėlio, sniego, ledo skulptūras „kaldinant“ ir tarptautinius aukso spalvos apdovanojimus nuolat pelnantis M.Gaubas dirba ir su medžiu, akmeniu, bronzos, metalu bei kitomis medžiagomis, o tėvas didžiujasi sūnumi: „Jis mane jau seniai praaugo“.

Ar klausia vienas kito patarimo?

„Kartais pasitariame, bet ne visada aš jį suprantu, o jis - mane. Aš esu tradicinio meno šalininkas, Martynas - puikiai įvaldęs modernų meną. Bet abu vienas kito užmojus ir idėjas palaikome“, - sako medį išimylėjęs ir su kitomis medžiagomis draugauti nepanoręs Edmundas.

Svarbūs datas įprasminę darbai

Jei tik pavykdavo suderinti su darbu, dažniausiai per atostogas, E.Gaubas stengdavosi dalyvauti medžio drožėjų pleneruose. Jūs Edmundas vadina ir tobulėjimo mokykla, ir sielos atgaiva, kur susirenka būrys bendraminčių.

„Ir pasitariam, ir vienas kitą per dantį patraukiamo. Žiūrėk, vienas skulptorius dainuoja, kitas gitarą atsiveža - vos ne ansamblis susiburia. Bet ir atsakomybės plenerai moko. Juose per daug neatsipalaiduosi - juk turi per savaitę suplanuotą darbą padaryti. Nepasakysi žmonėms: atsiprašau, nespėjau...“, - sako tautodailininkas.

E.Gaubo darbų vien Radviliškio mieste - per dešimtį. Pats pirmasis - kartu su tėvu daryta trijų kryžių kompozicija prie Radviliškio parapijos bažnyčios (pernai E.Gaubui vėl buvo patikėta toje pat vietoje sukurti naują kompoziciją, kuri pakeitė per kelis dešimtmečius estetinio vaizdo netekusį senąjį kūrinių).

Būdamas Lietuvos kariuomenės savanoris, E.Gaubas prie buvusio savanorių komendantūros pastato 1992 metais, minint 600 metų, kai Vytautas Didysis tapo Lietuvos valdovu, sukūrė įspūdingą stogastulpį „Vytautas Didysis“.

Kelios skulptūros puikuoja mieste parke. Bene garbingiausią vietą jame užima E.Gaubo skulptūrinė kompozicija „Lietuvos tūkstantmetis“ (2009 metai).

Paskutinis jo darbas, ką tik baigtas horeljefas lietuvių pergalei prieš bermontininkus atminti, ko gero, skirtas ne tik šiai svarbiai datai. Kartu tai bus ir asmeninį E.Gaubo jubiliejų įprasminęs darbas - šių metų sausio 4-ąją kūrėjui sukako 65-eri.